



Mindig van választás

## **Pedagógiai szakértő, tanulmányi felügyelő**

Szaktananyagbemutató információs mappa



*Befektetés a jövőbe*



**Új Magyarország**  
FEJLESZTÉSI TERV

**FELELŐS KIADÓ: PIRISI KÁROLY**

**KÉSZÍTŐ: ALICE MARKETING MANUFAKTÚRA**

**PÁLYAORIENTÁCIÓS LEKTOR: HARKÁNYI ADRIENNE**  
**SZAKMAI LEKTORÁLÁS: TÓTH ANNA, KÖZÉPISKOLAI TANÁR, PEDAGÓGIAI SZAKÉRTŐ ÉS**  
**VIZSGÁZTATÓ, BUDAKALÁSZ GIMNÁZIUM**

A SZAKMAISMERTETŐ MAPPA A TÁMOP 2.2.2 – „A PÁLYAORIENTÁCIÓ RENDSZERÉNEK TARTALMI ÉS MÓDSZERTANI FEJLESZTÉSE” PROJEKT KERETÉBEN KERÜLT KIDOLGOZÁSRA.

**PROGRAMVEZETŐ: BORBÉLY-PECZE TIBOR BORS**

A PROJEKT AZ EURÓPAI UNIÓ TÁMOGATÁSÁVAL, AZ EURÓPAI SZOCIÁLIS ALAP ÉS A MAGYAR ÁLLAM TÁRSFINANSZÍROZÁSÁVAL VALÓSUL MEG.

FOGLALKOZTATÁSI ÉS SZOCIÁLIS HIVATAL  
2010

[www.afsz.hu](http://www.afsz.hu)  
[www.epalya.hu](http://www.epalya.hu)  
[www.eletpalya.afsz.hu](http://www.eletpalya.afsz.hu)



# **Tartalomjegyzék**

**A. Feladatok és tevékenységek**

**B. Követelmények**

**C. Szakképzés**

**D. Kereseti lehetőségek,  
elhelyezkedési kilátások**

**E. Egyéb információs források**

## Feladatok és tevékenységek

A következő kérdésekre kaphat választ:

- ◆ Melyek a jellemző feladatok, tevékenységek ebben a szakmában?
- ◆ Milyen anyagokkal, eszközökkel kell dolgoznia?  
(anyagok, szerszámok, műszerek, gépek...)
- ◆ Hol végzi a munkáját?  
(szabadban, műhelyben, irodában, üzletben...)
- ◆ Munkája során kikkel kerül kapcsolatba, kikkel van dolga?  
(vevő, ügyfél, kolléga...)

*„Az igazi tanár... nem tanít a szó régi értelmében, hanem alkot. A saját mindig friss, mindig korszerű tudását alkotja, szüli újjá tanítványai lelkében.*

*Így lesz művész, alkotó művész.”*

/Öveges József, fizikatanár, professzor, az „Iskolatévé” legendás tanára,

1936/

A tanári pálya gyakorlása egész embert kívánó feladat, élethivatás. Vannak olyan pedagógusok azonban, akik nem elégszenek meg a „kiművelt emberfők” gyarapításával, hanem többre vágynak: részesülni szeretnének a jövő korszerű pedagógiai programjainak, tananyagainak, értékelési módszereinek fejlesztésében. Sőt sokan nem is vágynak a katedrára, hanem kifejezetten pedagógiai módszertani vagy tananyag-fejlesztési területen szeretnének elhelyezkedni. A tapasztalt, szakterületét magas szinten ismerő és művelő pedagógusok számára kiváló kiegészítő tevékenység a *pedagógiai szakértővé* válás. A pedagógiai módszertani (tanácsadói, tananyag-fejlesztői) pályát azonban önálló hivatásként is lehet választani.

1985-től, a közoktatás területén is végbemenő változásoknak köszönhetően, az iskolák mind gazdaságilag mind az oktatási-nevelési programjuk kialakítása tekintetében nagyobb önállóságot kaptak, ezzel egyidejűleg a tekintélyelvű szakfelügyeleti rendszer szigorú ellenőrző szerepe is megszűnt. A felügyeleti jogokat gyakorló intézményt a szakmai objektivitásra törekvő szaktanácsadás váltotta fel.

Manapság az intézmény fenntartója, tulajdonosa (állam, egyház, magán szféra), igazgatója, az iskolaszék, a szülők, valamint egyéb civil szervezetek kezdeményezhetik az adott intézményben működő pedagógiai program

értékelését, egyes pedagógusok szakmai munkájának véleményeztetését, tehát a pártatlan pedagógiai szakértést, szaktanácsadást.

A mai értelemben vett „szakfelügyelői” intézményrendszer már a dualizmus kori Magyarország oktatásirányítási szervezeti kereteiben megjelent. Az állami és a helyi tantervek XIX. századi véleményezésének rendszere 1872-től, az Országos Közoktatási Tanács megalakulásával vált tudatosabbá. A testület ügyrendi és szervezeti szabályzatai a legszélesebb példatárát alkotják a tanterv-jóváhagyás rendszerének. A korabeli Országos Közoktatási Tanács bizottságaiban nagy létszámban vettek részt az érdemi munkában gyakorló pedagógusok. Olyan „szakférfiakról” van szó, akik az oktatás különböző szintjein munkálkodva képesek voltak az egyes tantervek valóságos hatásait szembesíteni az országos tantervek elvárásaival.

Az Országos Közoktatási Tanács működési keretei az egyes tantervek hatékony véleményezésének a folyamatát is megvilágították. Ez a szakértői munka állandóságának és folyamatosságának a jellegében nyilvánult meg, aminek a „nyugalmát” legfeljebb csak egy-egy miniszteri leirat bolygatta meg. Minden szakértői bírálat vitája, a testület sokrétű működése a színvonalas pedagógiai sajtó (Magyar Tanügy) jóvoltából a nyilvánosság előtt zajlott, ami az etikai kérdéseket is kezelhetővé tette. Kialakult a véleményezések stabil rendje.

A szakfelügyelői rendszer a XX. századi Magyarországon is végig fennmaradt, hol nagyobb, hol kisebb jelentőséggel. A mai felnőtt generációnak egészen biztosan van élménye az általános vagy középiskolás évekből, amikor „össze kellett szednie magát” egy-egy órára, amire szakfelügyelő érkezett.

A pedagógiai szakértői, szakfelügyelői rendszer jelentősége 1996-tól – a Nemzeti Alaptanterv (NAT) megalkotásától – ismét erősödő jelentőséggel bír. Az új Köznevelési Törvény előírja, hogy az oktatási intézményeknek pedagógiai programot kell összeállítani, melynek véleményezésébe országos szakértői listán szereplő pedagógiai szakértőt kell igénybe venni. A NAT és az új törvény által megteremtett igény kielégítéséhez felkészült, és megfelelő képzettséggel rendelkező szakértő állományra volt/van szükség. Ezért a 90-es évek végétől az egyetemeken olyan képzési/továbbképzési rendszert dolgoztak ki, melynek célja a megfelelő végzettséggel rendelkező pedagógiai szakértők felkészítése.

Manapság *a szakértői, illetve a pedagógiai módszertani* munkára számos területen van szükség. Nem csupán a tantervi programok értékeléséhez, hanem az intézmény folyamatos munkájának értékelése, a tananyagfejlesztés, pedagógiai tanácsadás területén is szükség van munkájukra. A képzési rendszerben is megnyíltak a lehetőségek arra, hogy a gyakorló pedagógusoknak szervezett szakirányú továbbképzések mellett a terület iránt érdeklődők ne tanári diploma megszerzése után, hanem önálló képzési ágon szerezzenek pedagógiai, neveléstudományi végzettséget.

### **Fő feladatok, tevékenységek**

A pedagógiai szakértő – **felkérésre** – **oktatási programokat tanulmányoz** és véleményez. A szakmai vélemény kialakításához pedagógiai méréseket végez és értékeli. Szakmai konzultációk során gyakorlati tanácsokat ad a nevelési, oktatási intézmények pedagógusainak.

Részt vesz pedagógiai programok, módszerek, taneszközök kidolgozásában, továbbfejlesztésében és elterjesztésében. Módszertani anyagokat, kiadványokat állít össze és publikál.

**A pedagógiai szakértő tevékenysége a következő területekre bontható le:**

- óvodai nevelés;
- általános iskola kezdő szakaszában folyó nevelő és oktató tevékenység;
- napközis és tanulószobai foglalkozás;
- kollégiumi nevelés és oktatás;
- szakrendszerű oktatásban az egyes tantárgyak, tantárgycsoportok, illetve a művészeti oktatásban a tanszakok;
- iskolai nevelés és sport;
- fogyatékos gyermekek és tanulók óvodai nevelésében, iskolai nevelésében és oktatásában az egyes fogyatékoság típusának megfelelő nevelő és oktató munka;
- pedagógiai szakszolgálatok;
- nemzeti és etnikai kisebbségi nevelés, oktatás;
- iskolai könyvtár;
- a felnőttoktatás módszertana;
- pedagógiai értékelés;
- tanügyigazgatás;
- szakmai előkészítés, szakmai alapozó, pályaorientáció, szakmai orientáció, szakmacsoportos alapozó oktatás;
- szakoktatás-igazgatás.

**A pedagógiai szakértő legjellemzőbb feladatai:**

Megállapodás a szakértői feladatról



A megbízó megjelöli azt a témát, amellyel kapcsolatban a szakvéleményt kéri. Pontosan meghatározhatja azokat a kérdéseket is, amelyekre választ vár.

### A szerződés megkötése

Az írásos megállapodás részletesen kitér a megbízó elvárásaira, a szerződés formai és tartalmi követelményeinek teljesítésére, a határidőre, valamint szól a díjazás összegéről, ütemezéséről, járulékos költségeiről.

### Felkészülési szakasz

Ismerkedés a véleményezésre kijelölt intézménnyel. Az ott zajló pedagógiai program megismerése. A programot tartalmazó részletes dokumentációk, munkatervek, óratervezetek, beszámolók átnézése. A pedagógiai szakértőnek már ebben a szakaszban módja van arra, hogy megállapítsa, az intézmény pedagógiai-nevelési programja megfelel-e a közoktatási törvénynek, Nemzeti Alaptantervnek (NAT).

### Kapcsolatfelvétel

Az intézmény meglátogatása. Megismerkedés és jó munkakapcsolat kialakítása a vizsgálatban érintett személyekkel. Információszerzés a megjelölt témákról.

### A vizsgálat megtervezése

A megjelölt témák vizsgálatához illeszkedő módszer(ek) kiválasztása, kidolgozása. Pl. kérdőívek, tantárgyi mérőlapok, óralátogatás, strukturált interjú, egyéni/csoportos beszélgetés az érintett személyekkel kötetlen formában stb.

### A vizsgálat lebonyolítása

Kérdőívek felvételénél reprezentatív mintavételre van szükség. Adott tantárgy(ak)ra vonatkozó vizsgálat esetén minimum két mérés szükséges.

#### A jelentés megírása

Komplex elemző vizsgálat. A felvett adatok statisztikai feldolgozása. A terepen tapasztaltak lejegyzése. Értelmezés, következtetés, összegzés. A számszerű adatok és a szubjektív módszerek révén nyert információk egybevetése.

#### A szakértői vélemény kialakítása

A szerződésben megadott kérdésekre a válaszok tényszerű, objektivitásra törekvő megfogalmazása. Rávilágíthat a helyszínen tapasztalt, törvénybe ütköző vagy rendeleteknek ellentmondó gyakorlatra. A szakértői vélemény tartalmazhat javaslatokat (pl. pedagógiai módszerváltás), melyeknek elfogadása nem kötelező érvényű.

#### A szakértői vélemény átadása és megbeszélése a megbízóval

A megrendelő rendelkezik arról, hogy a szakértői vizsgálat eredményeit az érintett felek mikor és milyen formában ismerhetik meg.

#### Konzultáció

Az érintettek konzultáció formájában, a szakértő magyarázatával ismerhetik meg a vizsgálat során feltártakat. Ez természetesen a megbízó beleegyezésével történhet meg.

#### A szakértő díjazása

A pedagógiai szakértői tevékenység díjazása az Oktatási Minisztérium, illetve az önkormányzatok által megszabott tarifa alapján történik.

### Új szerződéskötés a javaslatok kidolgozására

Ha igény mutatkozik a véleményben foglalt javaslatok megvalósítására, akkor a megbízóval újabb szerződéskötésre kerülhet sor.

### Munkahely, munkakörnyezet

A *pedagógiai szakértő* többnyire **iskolákat látogat** vagy **irodai, íróasztal ill. számítógép melletti ülőmunkát** végez. Az ellenőrzések, pedagógiai mérések általában az **adott oktatási intézményben történnek**.

A vizsgálatra való felkészülés, illetve a megszerzett tapasztalatok alapján történő véleményezés **nyugodt körülmények között**, irodai helységben, otthon folytatható.

Munkájához gyakran kapcsolódik a **külső helyszínek, nevelési intézmények (óvodák, iskolák, kollégiumok stb.) meglátogatása is**.

**Munkarendje rugalmas**, a szerződésben lefektetett határidők tartása miatt **időszakosan túlmunkára** is fel kell készülnie.

A nem szakértőként, hanem *módszertanosként, tananyagfejlesztőként* dolgozó pedagógiai munkatárs szintén dolgozhat **oktatási intézményben, illetve speciális – pl. tananyagfejlesztő – cégeknél, ahol nagy részben ülőmunkát végez**.

### A munkavégzés során használt eszközök

A taneszközfejlesztésben vagy a kiadvány-készítési feladatkörben a *pedagógiai szakértő számítógépet, audiovizuális és oktatástechnikai, valamint rajz, ill. dekorációs eszközöket használ.*

A számítógépen elsősorban a **szövegszerkesztő programokat** használja a módszertani anyagok kidolgozásához, szakvélemények megírásához, de javára válik, ha a **statisztikai és táblázatkezelő programok** kezelésében is tájékozott.

A kapcsolatfelvételhez és -fenntartáshoz a személyes megkeresésen kívül igénybe veszi a **kommunikációs és irodatechnikai eszközöket**: telefon, fax, e-mail, az előzetes információszerzéshez pedig az internetet használja legtöbbször.

A *pedagógiai szakértő* nem távolodik el szakterületétől, csak **más szinten alkalmazza a megszerzett ismereteit. Választott szakterülete pedig különféle anyagok és munkaeszközök használatát igényli.** Például elektronikai mérőműszerek, festékek, ecsetek vagy földrajzi, történelmi térképek, nyelvi szótárak, videó és hangkazetták stb.

### **Kapcsolatok**

A *pedagógiai szakértő* munkája során a következő személyekkel kerülhet kapcsolatba:

- iskolaigazgatóval vagy az oktatási intézmény vezetőjével és helyettesével,
- pedagógiai szakértő kollégáival,
- a tantestület pedagógusaival vagy óvodapedagógusokkal,

- tanulókkal, az intézmény nevelőjeivel,
- a tanulók szüleivel, hozzátartozóival,
- statisztikussal,
- szociológussal,
- nevelési tanácsadó munkatársaival (pl. iskolapszichológus, gyógypedagógus, logopédus stb.).

A *pedagógiai szakértő* gyakran dolgozik **szakértői munkacsoportban**, teamben. A megbízás jellegétől, tartalmától függ, hogy melyik team-tag válik vezetővé az adott vizsgálatban.

# Követelmények

A következő kérdésekre kaphat választ:

- ◆ Milyen fizikai igénybevétellel, megterheléssel jár a munkavégzés?
- ◆ Milyen környezeti ártalmakkal, hátrányokkal járhat a szakma gyakorlása?
- ◆ Milyen egészségügyi követelményeket támaszt ez a szakma?
- ◆ Milyen egyéb tulajdonságok megléte kedvező ebben a szakmában?
- ◆ Milyen tantárgyakban kell jó eredményt elérni ehhez a szakmához?
- ◆ Milyen érdeklődési kör a legelőnyösebb ebben a szakmában?

### Fizikai igénybevétel, megterhelés

A pedagógiai szakértő munkája **könnyű munkának** minősül a fizikai tevékenységeket tekintve, mivel meglehetősen **váltakozó testtartásban** kell végeznie feladatait (állás, járás, ülés). Ez a munkaterület inkább **pszichés igénybevétellel** jár.

### Környezeti ártalmak, hátrányok

Ebben a szakmában **egészségre ártalmas tényezők nincsenek**, a **baleseti lehetőség** pedig igen **csekély**.

### Egészségügyi tényezők

A *pedagógiai* szakértő munkája **nem támaszt különösebb érzékszervi és mozgásos követelményeket** a szakma művelőivel szemben, mert, ahogy fent is említettük, ez a terület főként **pszichés igénybevétellel jár**. A **megváltozott munkaképességűek** számára pedig olyan munkahelyek, ill. munkakörök is kialakíthatók, **ahol akár mozgássérültek is dolgozhatnak**.

Mivel a *pedagógiai szakértő* munkája a kommunikációra épül, **fontos az ép hallás és a megfelelő beszédképesség**.

### **A foglalkozás gyakorlását kizáró egészségi tényezők**

- ép hallást igénylő munka végzésére nem alkalmas
- jó beszélőképességet igénylő munka

végzésére nem alkalmas

- együttműködést kívánó munkát nem végezhet.

**A pedagógiai szakértő feladatainak megfelelő ellátásához a következő kompetenciákra van szüksége:**

A *pedagógiai szakértővel* szembeni legfontosabb követelmények: **a magas szintű szakmai tudás és a jó diplomáciai érzék.**

A **megbízó szempontjai alapján** kell a vizsgálatot **megterveznie, végigvinnie.** Előfordulhat azonban, hogy helyszíni látogatásai során egymásnak ellentmondó tényekkel, megítélésekkel találkozik, ilyenkor nagyon körültekintően kell kezelnie a megszerzett információkat, hogy árnyaltan fogalmazhassa meg szakmai véleményét. Mindezekhez különösen **szem előtt kell tartania az etikai szabályok betartását.**

A **megbízások során** alapvető feladata a problémafeltárás, ehhez egyaránt szüksége van **tárgyilagosságra és problémaérzékenységre.**

A **szerződés megkötéséhez, a vizsgálatához szükséges információk megszerzéséhez** elengedhetetlen a **gyors kapcsolatteremtés, jó kommunikációs és együttműködési készség,** a váratlan helyzetekben a **rugalmasság.**

A **szakértői munka során** fontos, hogy hangsúlyt fektessen a vizsgálatban érintett személyek értékeinek elismerésére, csak úgy, mint az **igazságkeresésre és előítélet-mentességre.**



**A vizsgálat megtervezéséhez, végigviteléhez fontos az aprólékosság, alaposság és a következetesség.** Ez nem mond ellent annak, hogy időről-időre **saját álláspontjának, véleményének felülvizsgálatára** törekedjen. Ugyanakkor nagyon lényeges a rendszer-szemléletű gondolkodásmód ahhoz, hogy a szakértő átlássa az egész iskola tevékenységét.

*„Alapprobléma, hogy kiből lehet, legyen pedagógiai programokat bíráló szakértő. Abból, aki a földrajz vagy a biológia tanításának legjobb szakértője, vagy abból, aki képes átlátni az iskola tevékenységének, működésének egészét, aki partnere tud lenni az igazgatónak, a tantestületnek. A szakértői munka végzésére felkészítő programok keretében olyan tematikára volt szükség, amely az iskola működését átlátó gondolkodást fejlesztette. Úgy tapasztaltam, hogy ennek elsajátítása azoknak ment könnyebben, akik korábban már részesültek iskolavezetési, tanügy-igazgatási szakértői képzésben, s akik iskolaigazgatóként, helyettesként dolgoztak. Ezek a szakemberek könnyebben látták át az iskolát, mint egy-egy tantárgy specialistái.” – fogalmazza meg gondolatait ezzel kapcsolatban egy pedagógiai szakértő*

**A taneszközfejlesztésben vagy a kiadványok készítése során számítógépet, audiovizuális és oktatástechnikai, valamint rajz és dekorációs eszközöket használ, amelyhez átlagos kézügyesség és némi technikai érzék** szükséges.

Ez a munkaterület - mivel pszichés igénybevétellel jár -, a **feladatellátás koordinációt és szervezést igényel**, a nevelő és oktatási intézményekkel való kapcsolattartásra és **együttműködésre** épül.

A *pedagógiai szakértő* munkájában – akár szóbeli, akár írásbeli megnyilvánulásakor – fontos követelmény a **jó kifejezőkészség, a szabatos,**

**tömör és logikus fogalmazás.**

*„Azt tapasztaltuk, hogy bizony az egyik legnehezebb feladat a szakértőket rászorítani arra, legyenek kellően visszafogottak a kommunikációban és a szakértői vélemény megfogalmazásában is. Ugyanis az iskolai élet mindennapjaiban élő ember szakértőként egy másik intézményben hajlamos volt messziről nekifutni, nagy pedagógiai íveket elemezni, miközben a megbízó csak egy-két mondatot várt el a szakértői véleménytől. A tréningek során tudatosítani kellett a résztvevőkben, hogy a szakértői vélemény lehet szikár, akár egymondatos is.” – mondja egy pedagógiai szakértőket oktató szakember*

**Fontos tárgyak**

Az általános vagy hagyományos pedagógiai szakmát választóknak már a középiskolás években célszerű jó eredményeket elérni azokból a tantárgyakból, amiket tanítani szeretnének. A *pedagógiai szakértők* esetében pedig, a későbbi választott szakirányhoz szükséges tárgyakból érdemes a jó eredmény elérésére törekednie.

**Érdeklődési kör**

A szakmában az **olvasás szeretete** fontos, de a szakmai érdeklődés mellett a legfontosabb érdeklődési kör az **emberek, az emberi kapcsolatok iránti érdeklődés, nyitottság.**

# Szakképzés

A következő kérdésekre kaphat választ:

- ◆ Mit kell tanulni a szakképzés során?
- ◆ Hol történik a szakképzés?
- ◆ Milyen iskolai előképzettségre van szükség?
- ◆ Mennyi ideig tart a szakképzés?
- ◆ Milyen költségekkel jár a képzés, és kapható-e támogatás?
- ◆ Mekkora a képzésbe felvehető létszám?

Arról már korábban is tettünk említést, hogy manapság a **szakértői munkára számos területen szükség van**. Vagyis nem csupán a tantervi programok értékeléséhez, hanem az intézmény folyamatos munkájának értékelése, a tananyagfejlesztés, **pedagógiai tanácsadás** területén is szükség van a *pedagógiai szakértők* szaktudására.

Ennek következtében fokozatosan a **képzési rendszerben is lehetőségek nyíltak** arra, hogy a pedagógusoknak indított szakirányú továbbképzések mellett, a terület iránt érdeklődők ne tanári diploma megszerzése után, hanem **önálló képzési ágon szerezzenek** pedagógiai, neveléstudományi végzettséget.

A *pedagógiai szakértő* végzettséget **kétféle módon lehet megszerezni**:

1. **bolognai képzés** útján (BA és MA képzés)

- azoknak, akik az oktatás területén, de nem tanári pályán, hanem tananyag-fejlesztési területen vagy iskolai oktatási programfejlesztési, módszertani, neveléstudományi területen akarnak elhelyezkedni.

2. **szakirányú továbbképzés** útján

- azoknak, akik a pedagógiai diplomával akarnak a szakértői tevékenység gyakorlásához szükséges végzettséget szerezni.

### **Bolognai képzés**

A pedagógusi szakon mind Bsc-, mind Msc-fokozaton, **államilag finanszírozott** és **költségtérítéses** formában is indulnak képzések.

## Pedagógiai alapképzési szak

A képzés **célja** olyan **szakemberek képzése**, akik hatékonyan tudnak közreműködni a közoktatás és a pedagógiai szolgáltatások rendszerének szakszerű működtetésében. A gyorsan változó és átalakuló nevelési és oktatási rendszer, a növekvő intézményi önállóság és a szakmai, pedagógiai felelősség feltételei között, a neveléstudomány és alkalmazása terén felhalmozódott műveltséganyag ismeretében a társadalom pedagógiai folyamatait és intézményeit képesek szakszerűen átlátni és bennük – szakmai vezetés mellett – közreműködni.

**Az alapszakon zajló képzés a neveléstudomány, pedagógia számos területét felöleli.** Aki pedagógiát tanul, az egyszerre **három területen képezheti magát:**

- **megismerkedik** egykori és mai neveléstudósok és gondolkodók életével és műveivel, az iskolákkal, kollégiumokkal és egyetemekkel, amelyekben éltek és alkottak;
- **tanulmányozza** az emberi fejlődés, gondolkodás és viselkedés szabályait, az oktatás, nevelés folyamatát;
- **betekintést kap a társadalomba**, amelyben a nevelés zajlik.

Az alapszakra **társadalmi kérdések iránt fogékony, érdeklődő hallgatók** jelentkezését várják: olyan fiatalokat, akiket a gyerekek és fiatalok tanítása, nevelése érdekel, akik szeretnék megismerni az iskolát mint intézményt és szerepet vállalnának annak működésében, fejlesztésében. A végzett hallgatók ismereteik révén a különböző oktatási intézmények mellett egyéb képzési ügyekkel foglalkozó szervezetnél – önkormányzatoknál, minisztériumokban, alapítványoknál – is tudnak munkát vállalni.

Előképzettség, képzés ideje, helye

Ahhoz, hogy valaki pedagógiai képzésre mehessen, **érettségi vizsgával** kell rendelkeznie. A felsőoktatási rendszer átalakulása azonban (Bologna-folyamat) több ízben is változást hozott. Míg korábban a pedagógusdiplomát kétféle képzés keretében (egyetemi és főiskolai) megszerezhették, a most hatályos törvény (2005. évi CXXXIX. törvény a felsőoktatásról) szerint a képzettséget a diákok megszerezhetik **alapfokozaton (Bsc)**, amit aztán kiegészíthetnek egy **mesterfokozattal (Msc)**.

Tehát, akik a **pedagógiai alapképzési szakot** választják, azoknak:

- egy **sikeres érettségi után** valamilyen **egyetemi alapszakon** (6 félév) kell végzettséget szerezniük (kreditek megszerzésével, bemeneteli követelményeknek való megfeleléssel),
- majd, ha szeretnék a szakértői szakterületen magasabb szintű oktatásban részesülni és magasabb szintű végzettséget szerezni, **sikeres felvételit** kell tenni a **neveléstudományi vagy tantervfejlesztői mesterképzésre** (további 5 félév).

Az alapképzési szakon szereszhető **végzettségi szint:**

- alapfokozat (baccalaureus, bachelor; rövidítve: BSc)

A szakképzettség **oklevélben szereplő megjelölése:**

- pedagógia alapszakos bölcsész

## Mit kell tanulni a szakképzés(ek) során?

### A törzsanyag (a szakképzettség szempontjából meghatározó) ismeretkörei:

#### **Alapozó ismeretek:**

- filozófiatörténet
- társadalmi ismeretek
- kommunikáció
- informatika
- könyvtárismeret
- alapozó elméleti tárgyak (bevezetés a pedagógiába, pszichológiába, a művelődés és a tudomány világába)

#### **Szakmai törzsanyag:**

##### általános szakterületi ismeretek:

- **magyar és egyetemes neveléstörténet:**
  - a neveléssel, oktatással kapcsolatos történeti tények, események, folyamatok és ezek problémátörténeti megközelítése elsősorban az európai kultúrkörben;
  - a nevelés-oktatás intézményrendszerének alakulása;
  - érték közvetítés.
- **neveléstudomány, nevelésfilozófia:**
  - a nevelés filozófiai és módszertani alapjai;
  - a nevelésfilozófia főbb irányzatai;
  - a nevelési helyzetek sajátosságai;
  - a nevelés számára meghatározó személyiségfelfogások;
  - a nevelési folyamat törvényszerűségei;
  - a nevelési tényezők, hatások és módszerek összefüggései, a hatékony pedagógiai kommunikáció.

- **oktatáselmélet:**
  - oktatáselméleti irányzatok;
  - az oktatás társadalmi meghatározottsága;
  - a tanuló, a pedagógus; az oktatás célrendszere, tartalma;
  - a tanterv, a tanulás, a tanítás alapjai;
  - az oktatás folyamata, stratégiái, módszerei, eszközei, szervezési keretei és formái;
  - tanulásszervezés, pedagógiai értékelés;
  - a különleges bánásmódot igénylő gyermekek és csoportok;
  - az oktatómunka tervezése; a kezdő pedagógus sajátos problémái.
- **nevelés- és oktatáslélektan:**
  - a családi és intézményes szocializáció nevelési és oktatási kérdései;
  - pszichológiai törvényszerűségek és jelenségek;
  - a problémák és megoldási módok pszichológiai megközelítése;
  - attitűdök és készségek fejlesztése.
- **nevelésszociológia, oktatás-gazdaságtan, oktatáspolitiká:**
  - informális és formális nevelés szociológiai kérdései;
  - egyén, csoport, szervezet, társadalom, társadalmi közösségek kérdései, ezek nevelési összefüggései;
  - az ember és az oktatás gazdasági kapcsolata, oktatásfinanszírozás, oktatástervezés;
  - oktatáspolitiká: irányítás, szabályozás, stratégia, oktatásirányítási módszerek.
- **összehasonlító neveléstudomány:**
  - nevelés és képzés elméletét és gyakorlatát megalapozó módszerek;



- európai iskolarendszerek;
- általános és szakmai képzés struktúrái;
- összehasonlító pedagógiai kutatások.
- **pedagógiai kutatómódszertan:**
  - kvalitatív és kvantitatív módszerek;
  - empirikus pedagógiai kutatás metodológiai kérdései és eljárásai;
  - a hagyományos és elektronikus adatbázisok: kutatómunkához szükséges adatbázis készítése és használata, a kutatómunka menete, formái, módszerei.
- **alkalmazott pedagógia:**
  - közoktatási intézmények és szervezetek;
  - szakmai gyakorlat.

differenciált szakmai ismeretek:

- **specializációs modulok;**
  - nevelési, oktatási, neveléskutató asszisztensek felkészítése.
- **a második szak szakterületi ismeretei.**

Az **alapfokozat megszerzéséhez** a **szakmai gyakorlat** teljesítése és a **nyelvvizsga** letétele szintén feltétel. A **szakmai gyakorlatot** teljesíteni lehet:

- a közoktatás nevelő-, valamint nevelő és oktató intézményeiben,
- a közoktatás pedagógiai szakszolgálatának intézményeiben,
- pedagógiai szakmai-szolgáltató, illetve szolgáltató intézményekben,
- azon intézményekben (múzeumok, könyvtárak, gyűjtemények), amelyekben a fejlesztő program közvetve kapcsolódik a pedagógiai munkához.

A **nyelvi követelmény** tekintetében szükséges:

- **egy élő idegen nyelvből államilag elismert középfokú C típusú nyelvvizsga,**

- vagy azzal **egyenértékű érettségi bizonyítvány**, illetve **oklevél**.

**Az alapfokozat birtokában a pedagógia alapképzési szakon végzettek rendelkeznek:**

- magasfokú együttműködési, alkotó és kommunikációs képességgel,
- az elvégzett tevékenységek kritikus értékelésének képességével,
- az értékalapú gyakorlati problémamegoldó gondolkodás képességével.

**Az alapfokozat birtokában a pedagógia alapképzési szakon végzettek képesek:**

- hatékonyan közreműködni a közoktatási rendszerben felmerülő pedagógiai feladatok ellátásában;
- szakképzettségüknek megfelelő nevelői tevékenységek – szakmai vezetés alatt történő – tervezésére, szervezésére;
- segíteni az iskolában folyó nevelőmunkát a pedagógiai programok, a vizsgáztatás és értékelés rendszerének kidolgozása során;
- a szakterületi kutatási eredmények értelmezésére és gyakorlati alkalmazására;
- bekapcsolódni a közigazgatás oktatással kapcsolatos feladatainak ellátásába.

**Az alapfokozat birtokában a pedagógia alapképzési szakon végzettek alkalmasak:**

- iskolarendszerű és iskolarendszeren kívüli oktatási és nevelési feladatok ellátásának hatékony segítségére;
- a nevelés rendszerében mutatkozó tendenciák és problémák szakszerű átlátására és az intézményi fejlesztésben való közreműködésre;
- szakképzettségüknek megfelelő speciális pedagógiai szolgáltatások szakszerű végzésére;

- oktatási ügyekkel foglalkozó szervezetekben, pl. iskolákban, önkormányzatoknál, minisztériumokban alapszintű pedagógiai jellegű ismereteket igénylő munkakörök betöltésére.

A végzettek kellő mélységű elméleti ismeretekkel rendelkeznek a **képzés második ciklusban történő folytatásához**.

Mesterfokozaton **neveléstudományi** vagy **tantervfejlesztői** szakra lehet jelentkezni a szakértői végzettség megszerzéséhez, amelyek közül jelenleg a **tantervfejlesztői van kidolgozva**.

#### Tantervfejlesztői mesterszak

A képzés **célja** olyan **szakemberek képzése**, akik készek és képesek a tantervfejlesztéshez nélkülözhetetlen diszciplínák tudáskészletének alkotó felhasználására; a konkrét oktatástervező/képzéstervező tevékenység koordinálása, végrehajtása, elemzése, értékelése során az oktatás/képzés cél- és folyamatrendszerének rendszerszintekbe és rendszeregészbe illesztésére; az oktatás/képzés gyakorlatát orientáló tantervi dokumentumok fejlesztésére.

A mesterfokozaton végzetek tevékenysége rendszerint szakértői, kutatói munkát jelent.

A mesterképzési szakon szerorzhető **végzettségi szint**:

- mesterfokozat (magister, master; rövidítve: MSc)

A szakképzettség oklevélben szereplő megjelölése:

- okleveles tantervfejlesztő

**Az alapképzésben megszerzett ismereteket tovább bővítő, mesterfokozathoz szükséges ismeretkörök:**

**Szakterületi ismeretek:**

- a tanterv és a tantervfejlesztés tanulás- és tanításelméleti, tudástani háttere;
- a gyermek- és ifjúkorra vonatkozó ismeretek és alkalmazásuk a tantervek tartalmának kialakításában;
- a tantervre és a tantervi szabályozásra vonatkozó ismeretek és jelentőségük a tantervek fejlődésében és a tantervfejlesztésben;
- a műveltségre vonatkozó ismeretek és szerepük a tantervek kialakulásában és fejlesztésében;
- a műveltség történeti, kulturális összefüggései, műveltségi kánon és tanítási kánon, műveltség és kompetencia, műveltség és tantárgytípusok/tantervszervezési modellek;
- a tantervfejlesztésre, a tantervértékelésre vonatkozó ismeretek és technológiák, értelmezési keretek, rendszerkomponensek, rendszerszintek, folyamatok és módszerek, tantervfejlesztési tradíciók, tantervi implementáció, tanterv-értékelési modellek.

**Szaktárgyszertani ismeretek:**

A tantervfejlesztés interdiszciplinárisan alapozott technológiai tudás meglétét feltételezi, ezért az úgynevezett módszertani tudás alapozása, a hallgatói alkotótevékenység, a szakmai önfejlesztés mozgósítása lehetőség szerint integrálódik a modul mindegyik elemébe. Hangsúlyozottan jelen kell lenniük a szakma gyakorlásával összefüggő (pl. a tantestületeken belüli, új, szakmai és presztízshelyzetekkel is összefüggő) olyan sajátos módszereknek és kompetenciafejlesztési törekvéseknek, amelyek pl. az együttműködéshez, a

team-munkához, a feladat meghatározáshoz, a tervezéshez, a programszervezéshez szükségesek.

A **mesterfokozat megszerzéséhez** – ahogy az alapfokozathoz is – **szakmai gyakorlat teljesítése és nyelvvizsga letétele** szükséges.

A képzés **felkészít a tanulmányok doktori képzésben történő folytatására.**

### **Szakirányú továbbképzés**

A *pedagógiai szakértő* szakok (értékelési szakértő, tantervi szakértő) képzési programjának keretében a Felsőoktatási Törvény (az 1993. évi LXXX. törv. és az 1996. évi LXI. törv., a továbbiakban FT) szolgált.

A **képzés célja** a közoktatási rendszerben az értékeléssel összefüggő, különleges szakértelmet igénylő feladatok ellátására alkalmas **szakemberek felkészítése, akik képesek:**

- a tudásszintmérés feladatainak ellátására;
- feladatlapok, tesztek készítésére és értékelésére;
- vizsgarendszerek tervezésére és vizsgák lebonyolítására;
- helyi felmérések kivitelezésére;
- intézmények, képzési programok értékelésére;
- országos és nemzetközi vizsgálatokba való bekapcsolódásra;
- a kutatási eredmények értelmezésére és gyakorlati alkalmazására, széles körű tájékozódásra;
- a magyar közoktatási rendszerben felmerülő értékelési feladatoknak a nemzetközi tendenciákkal összefüggésben való szemléletére;
- más országok hasonló képzettségű szakértőivel való kommunikációra.

Előképzettség, képzés ideje, helye, költségek

Az előképzettség tekintetében az egyetemi végzettség valamely tanárszakon, illetve tanári, tanítói vagy óvodapedagógiai főiskolai végzettség a követelmény. A képzés azonban tartalma és jellege alapján elsősorban valamely szakot tanító tanároknak ajánlott.

A képzés terjedelme **24 kurzus, 360 tantervi óra**. A képzési idő magában foglalja a **kötelező, kötelezően választandó** és a **szabadon választható** tantárgyak elméleti és gyakorlati óráit. **A képzés időtartama 4 félév (2 év). Félévenként hat kurzus** felvétele ajánlott.

A szakirányú továbbképzések **kizárólag költségtérítéses** formában indulnak.

A képzés során tanulandó tárgyak:

*Államigazgatási, jogi, közoktatás-politikai és oktatás-gazdaságtani ismeretek:*

- a közigazgatás rendszere, alapvető államháztartási ismeretek;
- az Európai Unió közoktatási, felsőoktatási és tanárképzési rendszerei;
- tantervi szabályozás és vizsgarendszerek az európai országokban (a képzési idő 5-10%-ában).

*Oktatás-rendszertani ismeretek:*

- a közoktatás és a szakképzés szabályozása, kapcsolódása az oktatást befolyásoló más jogszabályokhoz, környezeti feltételekhez;
- a közoktatási rendszer működése, a fenntartók és az oktatási-nevelési intézmények jogai és kötelezettségei;

- az intézmények finanszírozása. Az oktatás-nevelés tartalmi szabályozása (a képzési idő 20-25%-ában).

*Matematikai, informatikai és számítógépes alapismeretek, kutatás-módszertani alapok:*

- a halmazelmélet, a matematikai logika, a valószínűség-számítás és a matematikai statisztika alapismeretei;
- a személyi számítógépek használata: szövegszerkesztés, adatbázisok kezelése, adatfeldolgozás és statisztikai adatelemzés, számítógépes hálózatok használata, információk keresése;
- a szakirodalmi tájékozódás, az adatgyűjtés és az adatok elemzésének módszerei és eszközei (a képzési idő 15-20%-ában).

*Pszichológiai alapok:*

- a pedagógiai pszichológia alapjai, a megismerés pszichológiája, a nyelv, az értelem és a személyiség fejlődése;
- a tanulással, a gondolkodással és a tudás szerveződésével, alkalmazásával kapcsolatos témakörök (a képzési idő 5-10%-ában).

*Értékeléselmélet:*

- a pedagógiai értékelés fogalma, formái, funkciói, programok és intézmények értékelése, minősítés, szelekció, osztályzatok, bizonyítványok, vizsgák, vizsgarendszerek, vizsgatípusok, az alapképzési és az érettségi vizsga, vizsgák Európában (a képzési idő 10-25%-ában).

*Tesztelmélet:*

- a klasszikus és a valószínűségi tesztelméletek, tesztek készítése, feladatírás, tesztszerkesztés, tesztanalízis és tesztfejlesztés, mérés és tesztelés a gyakorlatban (a képzési idő 15-25%-ában).

*Kötelezően választandó és szabadon választható témakörök:*

- speciálkollégiumok, szakdolgozati szemináriumok, egyénileg végzett értékelőeszköz-készítő, tesztfejlesztő munka (a képzési idő 10-20%-ában).

A képzés **szakirányú továbbképzés**, amely a már **megszerzett diploma szintjének megfelelő szintű (főiskolai vagy egyetemi) oklevelet nyújt**.

**A szakirányú továbbképzésben szerzett oklevélben szereplő szakképzettség megnevezése:**

- pedagógiai értékelési szakértő

*Pedagógiai értékelési szakértő* szakképzettség **csak szakirányú továbbképzésben** **szerezhető és egyenértékű** a közoktatásról szóló **1993. évi LXXIX. törvény** 17. §-ának (5) bekezdésében szabályozott **pedagógus szakvizsgával**. A szakvizsgával való egyenértékűséget az biztosítja, hogy a képzés fő tanulmányi területei megfelelnek a szakvizsgával kapcsolatos rendelkezéseknek.

A szakkal/szakiránnyal, szakirányú továbbképzéssel kapcsolatos részletes információk megismerhetők a [www.felvi.hu](http://www.felvi.hu) weboldal Szakkereső és Szakleírások menüpontja alatt.



## **Kereseti lehetőségek, elhelyezkedési kilátások**

A következő kérdésekre kaphat választ:

- ◆ Hogyan alakult az átlagkereset a szakmában?
- ◆ Hányan szereztek szakképesítést az elmúlt időszakban?
- ◆ Hányan dolgoznak ebben a szakmában?
- ◆ Mekkora a munkaerő iránti kereslet ebben a szakmában?
- ◆ Hogyan alakult a munkanélküliek száma?
- ◆ Milyen más foglalkozási területre válthat át az ember viszonylag könnyen?

**Munkaerő iránti kereslet, munkanélküliség**

A foglalkozást kereső munkanélküliek számát és a bejelentett álláshelyek számát az alábbi táblázatokban foglaltuk össze:

<b>A foglalkozást kereső munkanélküliek száma országosan (fő/év)</b>		
<b>Év</b>	<b>Pályakezdő munkanélküliek és álláskeresők</b>	<b>Összes munkanélküli és álláskereső</b>
2007	6	42
2008	11	60
2009	4	48

<b>Bejelentett álláshelyek száma országosan (db/év)</b>	
<b>Év</b>	<b>Bejelentett álláshelyek száma</b>
2007	13
2008	9
2009	19

Az utóbbi években a **foglalkozást keresők száma** meglehetősen **változatosan** alakult: 2007-ről 2008-ra számuk **megugrott**, azonban a múlt évre **csökkenés** mutatkozik, így 2007-hez képest alig nőtt valamivel ez a szám. Ezzel szemben a keresleti oldal 2007-ről 2008-ra **csökkenésnek indult**, majd mégis **kisebb mértékű növekedés** figyelhető meg 2009-re. Ez a szám azonban **alig a felét fedi le a szakmában elhelyezkedni kívánóknak.**

## Átlagkereset

A foglalkozásra jellemző átlagkeresettel kapcsolatos információk megtalálhatók az Állami Foglalkoztatási Szolgálat honlapján: <http://foglalkozasok.afsz.hu>.

Az itt található adatok alapján a szakma átlagkereseti lehetőségeit az alábbi táblázat tartalmazza:

Országos átlagkereseti adatok (bruttó Ft/hónap)		
Év	Személyi alapbér	Teljes kereset
2007	156 534	189 448
2008	193 062	239 865
2009	300 614	350 733

Bár sem a foglalkozást keresők száma, sem a munkaerő iránti kereslet nem mutatott nagyobb növekedést a fentiekben, a *pedagógiai szakértők* átlagbérében **biztató növekedés** figyelhető meg az utóbbi évek folyamán. Fizetésük néhány évvel ezelőtt még alig haladta meg az érettségizettek nemzetgazdasági átlagát, mára azonban ez a szám elérte az egyetemi végzettséggel rendelkezőkét.

További elhelyezkedésre, munkaerő-piaci tendenciákra vonatkozó adatok érhetők el a [www.afsz.hu](http://www.afsz.hu) weboldal Statisztika menüpontja alatt.

## **Egyéb információs források**

- **Nyomtatott információk**
- **Elektronikusan elérhető források**

### **Szakkönyvek**

- Az oktatás nagy kézikönyve (Complex Kiadó, 2005)
- Az oktatás kompetenciái (Aula Kiadó, 2004)
- Az összehasonlító neveléstudomány alapjai (Új Mandátum Könyvkiadó, 2006)

### **Szépirodalom, film**

- Szabó Magda: Abigél, regény (Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, 2009) és film (1987)

### **Elektronikusan elérhető források**

[www.nefi.gov.hu](http://www.nefi.gov.hu) – a Nemzeti Erőforrás Minisztérium honlapja

[www.ofi.hu](http://www.ofi.hu) – az Oktatókutató és Fejlesztő Intézet honlapja

[www.mape.hu](http://www.mape.hu) – a Magyarországi Pedagógusok Egyesületének honlapja

[www.afsz.hu](http://www.afsz.hu) – az Állami Foglalkoztatási Szolgálat honlapja

[www.nive.hu](http://www.nive.hu) – a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet honlapja

[www.epalya.hu](http://www.epalya.hu) – az Állami Foglalkoztatási Szolgálat pályainformációs honlapja

[www.eletpalya.afsz.hu](http://www.eletpalya.afsz.hu) – Nemzeti Pályaorientációs Portál

A pedagógus szakmához és a szakképesítés megszerzéséhez kapcsolódó jogszabályok:

- 2005. évi CXXXIX. törvény a felsőoktatásról
- 289/2005. (XII.22.) Kormányrendelet a felsőoktatási alap- és mesterképzésről, valamint a szakindítás rendjéről
- 15/2006. (IV.3.). sz. OM-rendelet az alap- és mesterképzési szakok képzési és kimeneti követelményeiről